# Lesearten zweier Wiener Handschriften
## zu Ciceros „De inventione".

In der „Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien" 1893 habe ich nachzuweisen versucht, dass der codex Vindobonensis 116 = $Z_1$ ein Abkömmling der Handschriftenclasse H S (Herbipolitanus und Sangallensis) ist, während der cod. Vindob. 51 = $Z_2$ und die zweite Hand von $Z_1$ der Handschriftenreihe (P) c ß (Parisinus, Casselanus, Bernensis) angehören. Eine genauere Einreihung dieser beiden Handschriften unter die bereits bekannten und eine zuverlässigere Abschätzung ihres Wertes wird nur durch eine Betrachtung ihrer besonderen Lesarten ermöglicht werden können. Im Folgenden will ich nun die Stellen anführen, wo $Z_1$ und $Z_2$, verglichen mit dem Apparat, den Wilh. Friedrich in seiner Ausgabe, Leipzig, Teubner 1884 (P. I. V. I. der C. F. W. Müller'schen Ciceroausgabe) verwertet hat, völlig abweichende Lesarten bieten. Bei der Zusammenstellung habe ich auf offenbare Schreibfehler und orthographische Dinge keine Rücksicht genommen, zumeist auch nicht auf Verwechslung einzelner Consonanten oder Vocale, selbst wenn dadurch Tempora und Modi geändert erscheinen, soweit sie belanglos sind, weil dergleichen in den häufigsten Fällen nur dem Abschreiber zur Last fallen kann.

### $Z_1$.

p. 3, 8 et iterum 4, 29 sunt 5, 19 orationis[1] 6, 34 nihil 7, 24 aut facti ut coniectura aut nominis ut finis aut generis ut qualitas aut actionis ut praescriptio aut facti aut nominis aut generis aut actionis continet quaestionem; aber die Worte aut facti ut bis ut praescriptio sind im Texte durchgestrichen und mit einem Umstellungszeichen, das hinter quaestionem wiederkehrt, an den Rand gesetzt; 8, 34 Hermag. gen. 10, 2 dem. et del.[1] om. 4 urgebitur,[2] add. incommodo 11, 25 sunt 13, 28 non om. 14, 5 ad[1] om. 12 exordiendi,[2] add. vel exordii 37 auditoris[1] 15, 16 in obscuro,[2] add. autem 17 effic. op.[1] om.,[2] add. fiant 28 si eos autem,[2] tilgt autem 17, 6 facias 7 abalienes[2] 9 eandem esse[2] 22 qui[1] 31 adimit 37 aut[1] 18, 1 verae 6 qui[1] oratori 21 dictum 30 contra se[2] faciat 19, 1 causa[1] om. 3 non utili[1] 9 alites[1] om. 24 ipse es[2] 29 speratione[1] 20, 3 narratione[2], proceditur[2] 9 incipitur[1] 16 dn̄e[1] 31 res[1] om.[2] add. über est 21, 10 narratur[1] 11 incipit[1] 12 causas[2] 22, 21 breviter[1] 23, 12 distribuentur[2] 24, 26 habitum[1] om. 29 ipsam om. 32 in[1] om. 36 pat. aetat. cogn.[1] 25, 16 an[2] artif. 21 more 25 aut[1] om. 28 aut[1] om. 26, 34 videbantur 27, 1 existent 28, 11 calore[2] vita[2] 12

praepos.,[2] add. vel oppositione 17 ex qua re 25 quo in nomine 34 ex[1] om. 29, 20 s. metus[2] add. gratiis, (wohl aus gn̄is verschrieben) 23 fuerint (p. ras. ex fuerunt) 29 ipso om. 30, 6 modi[1] om. 9 et in his 12 imprudenter 31, 18 nec[1] om. 21 sive in ratione[1] om. scripto[que[2] 22 in quaque argumentatione[1] 32, 10 aurum[1] om. 15 tuum an illius malis virum 24 hic om. 29 laetissimam 33, 13 quas res[1] om. induxerunt[1] 26 est[1] om.[2] add. ante simil. 28 conceditur[1] 34, 18 oppinio[1] 25 o[2] iudices 35, 4 est in[1], est et ne[2] 18 is om. 30 necessitate 36, 1 igitur,[2] add. tuo 3 quid et 6 melius,[2] add. consilio 13 oportere separari[2]; nun folgt die Ergänzung der Lücke; 37, 9 et est quaedam[1] 34 est (prius) om. 38, 1 a propositione[1] 8 obesse etiam 9 persp. haec est enim 27 non adi. approbationes, (sed app. lin. delet.) 37 et 39, 4 raciocinacionibus 8 secundaria[1] deinde 9 quod in contr. est[1] om. 18 proponerentur 22 — 26 quod — ex rei publ.[1] om. 24 et[2] ad eam 32 legis litteras 40, 1 gloria Theb. 3 amissa . sententia[1] 4 ad hoc 6 existimabant, (sed n p. del.) 13 proponitur[1] sumimus 19 iudicant[1] legibus oportet[1] 22 suae vol. 26 nec si 27 quidem iud. 33 nisi per id[1] 41, 5 nos quidem 8 hoc modo 16 satis est 18 quid confic. 29 aut ita ut ex c. sententia conficiatur h. m.[2] add. 42, 11 indigere videtur et nobis es beginnt wieder die alte Hand 35 seq. eadem ratione partitionis expoliri[2] Sed (tum[2] add.) ab assumpt. incipere Id ut perspiciatur,[2] add. p. ras. aut inscribamus ipsi et nos exerceamus, aut si id piget facere, videamus de his in quolibet exemplo quae proposita sunt quam id factu facile sit, periclitari. Licet tum approbatione alterutra tum utraque tum hoc tum illo complexionis genere uti 43, 12 certos[1] 44, 11 quam[1] om. 12 incredibile[2] 13 quam[1] om. 35 qui[1] 45, 6 si qualiter[2] in 7 affert 8 quod cuius[2] 23 agitur[1] 34 über compr.[2] complexio 35 über tollere[2] vel tolli, num reprehenditur[1] 46, 13 accusatio[1] 47, 17 his[1] om. 33 per om. complexionis[2] 48, 17 hereditas autem 23 in ipso[1] om. 25 ab ipso 36 ad[1] om. aliam 49, 24 en[2] haec (om. est) 26 definita,[2] add. est 27 afferetur 50, 9 dicens von [2] durchgestrichen 34 putat 51, 3 o][2]ratio 5 vitam[1] om. 9 noxia[1] 10 malum,[2] add. maximum 12 est[1] om. 13 in[1] om. 32 sequatur,[2] add. hermag̃. 52, 7 dispersae et diffusae dicte 11 variae[2] 16 paratione[1] 30 aliis[1] om. 36 possetis[2] 53, 14 quod[1] 18 in[1] om. 30 sumitur 54, 19 numquam[1] 22 manum (sed m eras.) 25 factum[1] 26 id crimen maleficum 55, 3 quod[1], de quo[2] 14 fecerit 26 nobis om. 34 invisi nominis[1] 56, 1 dein 19 miserias[1] om. 26 eius om.

Lib. II. 59, 1 animalium[1] 13 aliud,[2] add. enim 60, 28 sicut 29 altera[1] om. 30 artis quoque 61, 9 singulare c. vitium 15 hoc[1] om. 62, 15 nascitur causae 19 inter 63, 7 clamavit 10 ducit 64, 3 alterum 65, 26 nemini causam fuisse 26 Sin fuisse[1] om. 66, 2 haec sunt f.[2] 3 facienda considerandaque 17 aut parvum[1] om. 25 esse[1] om.,[2] add. p. secutum 67, 9 ea re[s[2] graeci[tati]s[2] 12 vir aut 13 quibus sit mai. [1]om. 18 quibus[1] 27 scientia,[2] add. animi 35 deducetur 68, 2 ut[1] om. 4 offerant 19 potuerit 69, 32 dignum[1] 70, 6 estimationem 37 ne om. 71, 24 et (prim.) om. 30 poterit 34 ita, [2]add. non 72, 9 modo[1] om. 15 Hic non 18 posita causa 24 in[1] om. 34 sit (prius) [1]om. 36 cur[2] factum 73, 7 iunctis 17 si[2] qui 74, 25 et non oportere om. 75, 2 über ceterae[2] certae 9 Cum n. c. est 17 arcess. (reus[1]) pater[2] mai. 30 causam,[2] add.

cum 31 qua 76, 26 in[1] om. 77, 5 defensionis[1] 31 ut in[2] causa 78, 9 esse om. 79, 16 pervenire[1] 20 et (prius) [1]om. 24 in om. 33 non [1]om. 34 heredes,[2] add. secundi 80, 1 infirm. est 14 huius[1] 25 et eras. ipso et[2] controversia 26 et[2] iudica[tio[2] 81, 24 in[1] om. 27 pactum [1]om. 31 aut om. 82, 7 alios[2] loc. 22 est om. 83, 3 de qua[2] 84, 30 maleficium [1]om. 32 über contendere[2] comparare 86, 18 potuisse[1] 20 poterit 36 faciunt[1] 87, 9 ab accus. exten. 21 demonstrandum est[2] 23 illius memoria[1] 25 non[2] possint 88, 13 A[2] in eius factum qui,[2] vel cuius 89, 22 fuerit[1] 31 demonstrabitur[1] 90, 21 is om. 91, 23 immolari[1] non[1] om. 33 nisi[1] om. 34 quod[1] 92, 4 ut[1] om. 24 tamen ex lege 25 est om. 37 videatur fuisse 93, 9 Aut si 16 a reb. 33 accusatoris, [2]add. erunt 94, 10 aliquid 95, 5 quinto lopinium[1] populum[2] 9 tam[1] om. 42 ut[1] om. 23 spem [2]om. in loco magno se[2] 96, 14 de quo [1]om. 20 constitutione in generali 97, 12 tunc[1] cum[2] 98, 25 comparari[1] cum pari[2] 26 videantur 99, 1 referunda 17 pretiosa 18 e filio 26 iri[1] om. 31 inerit[1] om. 100, 2 ex ipsa, [2]add. re 31 amentia i. fuisset[1] 101, 20 heres secundus esto 102, 17 ex hoc 104, 29 et om. 105, 2 aequum esse[2] 106, 23 ex vol. 107, 29 non[1] om. 108, 17 si[2] scripto 109, 33 contrariam 35 et[2] sanctius, infirmius[1] 110, 1 sententiam[1] om. 15 legarit 112, 6 tendentem exaudietur, aber letzteres durch einen Strich getilgt 113, 5 obscure 114, 16 et ab natura 20 quae scriptoris[1] 26 aut[1] om. 116, 24 propter[1] om. 36 rebus om. 117, 9 consecratio[1] 34 considerabitur[2] considerabunt[3] 118, 8 perf. haec necess. distr. potest[2] 9 prope[2] om. 13 vel adip.[2] 15 tantum 23 nolunt 119, 5 id[2] om. 8 habere, cum autem virtuti, rationem incolomitatis[2] 34 arbitremus 120, 2 ante[1] om. 7 sunt 11 formam[1].

**$Z_2$.**

L. I. p. 1, 4 maximas 12 me diu quidem 2, 2 putatur 3 At 8 best. modo pas. 18 magnus vir vid. 21 posset eam 24 in unum (locum om.) 3, 6 nat. iam praes. 8 et iterum 35 homines om. 4, 2 cetera postea 7 atque rect. 8 atque aud. 17 est stud., ac pub. 20 possent, 23 fuit 30 bestiis om. 36 nobis praec. 37 dicendum vid. 5, 2 agnitis 6 ex om. 14 ad persuadendum 15 off. autem et 17 esse dicimus 31 hinc 6, 2 disc. civ. vel consultatione 24 parvas al. 7, 1 ea mat. quid. esse n. rh. a. videtur 24 wie $Z_1$, nur fehlt das erste aut 32 quoniam vis, est verb. 35 Cum autem 37 cum qui 8, 11 erga pop. Rom. om. 16 app. nom. 17 id. nec. est 9, 2 moram aut 11 nullum autem 26 partes causae 35 et (prius) om. 10, 1 dep. int. esse 2 delib. et dem. 12 const. est. Nec 13 hab. et suam 28 negot. est 31 iudicialem[1] 32 partes distr. 34 firmi dat 11, 6 se reum 12 in al. transferatur, dicuntur 15 vel quod cum ideo (!) 20 aut om. 12, 5 unam om. 6 iuncta 10 ex qua 13 sint 23 est scriptum 30 causa reperta const. 31 coniuncta 35 prof. a const. 13, 3 hoc est 5 relinquitur 14 inquit pat. meum 18 nasc. sum 19 ea est enim h. 24 in reg. in sor. 25 ut om. 32 f. non est 14, 1 quodque 6 erunt om. 17 agnoscere 18 sunt qu. 24 honestatis auctor turp. 15, 6 causa om. 11 genus causae 15 licebit[1] 16 in obs. autem 25 si qua 27 aut sup. 30 si quid, aut sup. 31, 33, 37 proferatur[2] (-antur) 16, 2 proferantur[2] 5 ab his r. extollamus 8 dict. sumus 9 audiunt 15 constat 20 deinde 23 ex tr. 34 est in i. aut si ab

25 pers. aud. 35 et om. 37 fuerit 17, 5 eos laed. 6 facias 37 At de (post.) om. 18, 5 in se habere 6 oratori 14 praeceptum 17 comm. est 26 postulat 37 quod ag. 19, 4 quarum una 5 vers. max. 27 levitate 34 hab. tres virtutes 36 sumatur repetatur 20, 1 d. non ut enarres 3 proceditur 5 dictum om. 6 dictum sit 11 esse putant 12 breves d. ut non 13 res esse dicant 19 quoque om. 23 exponatur[2] 31 parum res est 21, 8 tamen om. 12 causas 25 Non autem, 32 enarrando. Hac satis quid. 35 duae sunt 22, 1 quid (post.) om. 11 quid conveniat 17 in om. 23 causae part. 25 est ten. 32 ampl. part. 35 aut romani g. 23, 6 est om. 10 pronuntiatone[1]. Quod siqui 13 cum ipsum verum erit 15 ad partitionem[1] 16 nos esse 28 ut pars 30 est in conclusionem inferentur[1] inferatur[2] 35 et om. 24, 6 off. est 11 credo[1] ordo ipse[2] 28 datur om. quaeque[1] om. 25, 7 pudens an inf. 16 quo art. 20 contra sit, 21 more 23 aut abs. 27 comparatam 37 accidat (pro faciat) 26, 2 causarum sit dicturus 13 et (pr.) om. causa om. 27, 4 potest om. 11 et om. autem om. 14 dif. hoc 23 ludus 30 Pr. vero 31 quae est clam 33 quoque animi 28, 3 erit de quo negotio 8 aut ads. 11 calore, vita autem om. 12 ab om. 16 alicuius ex 19 ex quaque 22 autem om. 23 res heae 28 et quid 30 vulgo sol. even. 29, 5 esse debet descr. brev. 6 ex aliquo 11 in nec. argumentatione 15 hoc modo 22 esse n. p. 23 fuerint 27 efficitur 30, 3 Sed in hoc g. solet fieri 5 est om. 7 Impiis autem 8 op. dent 9 autem est et partibus et in his 12 imprudenter leserint 13 profuerint, oportebit 26 in aliquem cad. sens. 27 signat. 33 suos liberos 31, 2 hoc modo 8 est autem 21 scriptoque 29 locus ex his argumentando[1] 32, 8 Aspasiam om. 10 aurum om. illud 12 melioris 14 vero om. sis om. 15 utrumne virum tuum 18 inquit om. 21 quam tuus est 24 quoque xen. 27 quod uterque vestrum 29 habere om. letissimam 30 hoc om. 31 ellectior 37 videtur 33, 1 certo rationem (m eras.) r. concederet 2 qui 4 ille sibi 10 id esse 11 firmandi 14 ante al. 15 prim. conc. 19 assenserint displicebat 21 rationem proc. 28 concedatur 33 constat ex sim. 36 conf. ex ea 34, 10 dies ipse 17 exercitum om. 34 suavi oratione conf. 35, 13 ea[1] om. 14 ratiocinatione, instr. est 18 alic. temer. 20 conf. curs. 21 hoc pacto om. 24 hoc modo 36, 3 hoc modo 7 quinque igitur pertitam 14 sibi om. 21 ad eandem rationem 37, 4 probatio, 5 quidem est 6 et (pr.) om. potest ab al. 7 ad id 9 et est quaedam 14 probare 18 hoc modo om. 20 sequitur 38, 7 nihil multi 8 obesse etiam 9 persp. haec est enim 34 et (pr.) om. 26 approb. steht hinter non adiungi. 37 item 39, 4 raciocinationibus 8 secundaria, et deinde 17 nisi salutem[1] om. 18 et util. 24 et ad eam 32 quid definitae legis litteras 37 huic 40, 1 gloria Theb. 2 scripta 3 omissa . sententia 4 ad hoc, considerandum 13 sumimus 19 iudicant, leg. oportet 20 autem om., potest 22 suae vol. 26 nec si 27 quidem iud. 28 nunc om., pat. istum 33 per id scriptum est non oportet dubitare quin 41, 5 nos iam 8 tripertita[1] om. 11 ergo 13 cum id quod 22 complexione 26 omnes leg., referre 29 aut e contrario ita: Summa 42, 1 ergo 4 e contr. 6 conservatione 9 malo[1] modo[2] 10 virgo 11 ind. videtur 12 amb. nobis (!) videntur 15 inv. eius Qui 18 parte 22 putet pos. 43, 3 id fac. sit factu 18 ex[1] om. 19 potest ex om. 25 oportebat 37 diss. putatur 44, 18 dicitur om., hoc modo 45, 7 per[1] om. affert 15 iudicaverunt 21 instor[1] (instar[2]) contr. 26 iudicaverit 32 ut[2] si f. 34 primo 35 tolli 46, 12 partis om. 25 si — venierit[1] om., potest[2], esse equus[2] 33 aut

— gessisti om. 34 cupid. elat. es om., se om. 47, 3 si quando 9 sed et eius 18 non conceditur 20 contra — exercitum[1] om. 26 est om., At 33 partem complexionis 48, 8 pecuniam hab. 15 ab eo 23 de om. 37 ut hoc modo 49, 6 nunc reliqui 16 postulat 30 se 50, 3 de qua 6 Scipionis 30 laudavit 35 vituperaverit 51, 10 malum est maximum 16 versatur 20 demonstr. esse honest. 32 sequ. haec aermagoram licebit 52, 7 dispersae, diffusae 12 evadere pot. 18 orationibus 28 per om. 53, 10 iud. et vobis 13 ex om. 27 auct. hac 54, 32 cum quibus 55, 17 et usu 56, 13 ben. quoque passi 25 quod om. 27 eius om. 57, 7 fecimus, putavimus 9 decimus est 10 modo orantur 17 esse om., quid om.

Lib. II. 58, 1 dum 5 pict. exc. videbatur. 11 pingere sim. velle se d. 18 hab. form. 19 duxerunt hom. 24 ig. puer. 25 magnopere hic 27 Quare — suspicari[1] om. 28 ipsis 59, 7 iud. veriss. 25 reced. alic. 32 inscicia 60, 5 ad principem atq. inv. illum Tisiam 16 ut et 17 ad hoc 21 ex alio 31 erat in dic. 33 quod 61, 1 libris his 10 infirmatione[1] 17 oratio[1] om. 25 de om. 27 loca tradenda[2] 28 in l. p. diligenter 31 ipsa inv. 62, 1 sit 4 praeceptionis 63, 1 lectulum 8 illum hominem illum 11 r. f. caedis. In hac re int. 28 adf. esse 64, 2 reiciendi vel diminuendi deiciendi devitandive 6 aliq. incommodum 7 vit. commodi[1] 30 si non 31 Ex hoc 65, 6 si quis 14 aliter quid 22 et quo 25 secundum 31 ceter. adium. 66, 7 quo in loco erit 14 tandem 24 id eum 30 hunc quidem 67, 5 autem om. 18 et eruditus om., cum quibus 28 in ipsa 68, 23 eius[1] om. 24 aut nat. 27 poterit adiungere 34 et auctoritate om. 69, 1 iudicetur 70, 3 quae[1] om. 13 negari 33 a nobis 37 ne om. 71, 24 et (pr.) om. 72, 1 deinde 10 et adiutores 15 Hic nec 22 conferendam, et om. 26 posuimus 31 cur hoc 32 quam[1] om. 73, 2 utriusque 5 considerarit 18 praecipiunt dum 28 et om. 74, 4 orationem 24 rumoribus — non oportere 26 om. 27 actam om. 75, 11 posita om. 16 plebi 17 arcessitur — deduxisti 19 [1]om., arcessitur[2] om. 76, 3 pot. pop. 4 aliquid om. 16 in quibus r. 31 malitia 35 est l. item om. 77, 12 aut qui vi c. 26 sed et quia 29 et ex pr. 30 concluduntur 78, 12 si poena 20 faciendam vim 79, 2, 4, 5, 6 quidem 8 re om. 27 mortuus est ante 28 venit pup. 30 agnitos 80, 3 testimonio 6 eius om. 11 def. plur. defenditur de c. 16 eius 27 esse heredes 81, 6 parentem 20 aliam 22 veritas c. 23 propter om. 33 quod quisque om. 34 quodque att. 82, 4 incidunt 15 cont. quaest. 21 aeneum om., statuere 24 oportuitne 25 Jam 27 et tamen 34 supposuimus 83, 1 In hanc causam 4 et om. 17 cum iis om. 18 et milites 22 oportuerit 23 Oportuitne 26 Non perissent (pro Non ideo fec.) 34 et om. 84, 13 huic[1] 14 id om. 18 a om. 19 si om. 21 non tam nec 31 a def. 85, 10 eisdem 13 autem erunt om. 21 persuasionem 24 necessitate 31 Et est. 86, 3 male fer. 6 neglexerit 7 victoriam 19 demonstrata 22 negari audiri 36 faciunt 87, 1 ipsa 3 indig. esse 8 praecipiamus 10 crimen quem 11 hoc malef. 13 hoc id 29 supplicium 88, 3 nihil de ea re f. 13 def. est 27 quae 89, 13 pertractaverit 22 fuerit, minus om. 32 esset mort. 35 conveniunt 36 autem om. 37 utrique 90, 10 a sen. 12 tenuit 14 oportetne 16 et parvitatis essem 24 cum superiore om. 27 qui 91, 1 off. suo 3 removendum 19 in adv. 21 eidem (für ei deo), se om. 25 est om., ei deo im. 31 infertur 32 ab aliqua 92, 1 veh. et magn. 5 subito 10 poterant 12 est om. 14 supplicione dignus sit 22 depr. est in p. 26 publicaverit 27 naut. inv. 93, 14 locis his 23 quae 26 in (pr.) om. 30 non quod 94, 4

indignationem ¹om. 9 considerentur 10 aliquid 13 in om. 18 in om. 19 iam contendemus om. 25 ideo (für in eo) 32 vestri 95, 1 quia om., p. eius ipsa 2 aut cons. (om. in) omni gen. (om. in) 4 aut cons. (om. in) 22 a tali r. omni t. abf. 27 et nob., se om. 28 et dign. conscendere 33 proficiat 35 ipsum om. 36 nimium 96, 2 oportere 3 libro pr. 11 beneficiis 12 cum om. 18 alteri 29 ut om. 33 aliquid premii 35 ponimus 37 vel impr. 97, 1 accomodatur 8 L. om. 9 consul Cr. 13 persecutus est et occidit 14 a sen. 26 considerentur 29 ex ratione 30 indiguerimus 98, 1 sibi praem. postulasset 2 per se (für ipse), aliquem om. 3 negaverit 8 vindicet, nunquid 14 de ¹om. 22 ea om. 25 sunt om. 27 dicis 28 petit 30 factis suis 31 ipso 33 in praemio, agri sit 99, 5 contr. his 8 id — legibus ¹om. 24 ex om., dicendum¹ 33 ad om. 100, 12 lege 13 administratione 15 At, id 101, 12 se sententia 22 heres est 27 dicet 30 non idem 102, 6 dederat, non est prof. 26 producendum est 27 negare scriptum 31 quisquam om. 33 sit. om. 36 pariter (für acr.) 103, 3 adversarius is 4 adversariis 15 iudicium 18 scripserunt 33 reum ad peccatum 104, 9 quidquid 27 alios improbare 34 imp. cum suis 35 servare 105, 15, invidiosum 22 fit 35 scripta 106, 2 ei om. 5 est huic 14 si necesse 16 operatione aut rel. aut remit. 23 ex vol. 37 qualibet causa 107, 1 istum 5 quod quis 11 ea quae 12 nos 14 Quod si (bis) 17 Aut quae 25 id om. 30 descriptum esse 31 scripserunt 108, 2 secesserit 20 vim illam 21 loci — convenient¹ om. 23 ab scr. 27 quia 109, 2 nocte 13 discrepant 15, 16, 19 utraque 15 sit lata 20 sumatur 21 observanda 26 certam rem om. 27 in certam aliquam 36 asscriptum ipsam 110, 5 necessario sit 8 ad veram 12 hoc modo 13 in eo familias intestatus moritur Potestas eius Et lex 20 indutae 30 sunt, in nulla 32 et quae¹ om., testamenta 111, 10 in multis 13 rei om. 14 simil. rei 17 in numero vel turpium rerum vel honestarum illud 27 tum omnia 31 scripturas 34 stultos scriptores 35 velint 112, 1 adversa om., navim 2 amittunt et 14 hic tunc ille 16 commota 18 est ex vul. 24 ut def. 30 tantum 31 semper sep. 35 in dem. autem 113, 12, pacientia ver. est (est durchgestrichen) 19 intelligantur 27 expet. 36 ad altera 37 simpliciter 114, 16 et ab n. 26 omne om. 30 aut antea 32 aut quod 115, 25 demonstraretur 29 et illa 30 et fin. vid. 116, 3 ex omni p. 10 honestas 18 existimantes 34 quae om. 35 quae ad 117, 16 indigeat 17 habeat 27 qu. sit et quanta 31 necessitudinis cui vi nulla resisti potest quin perficiat quod neque mutari neque leniri potest 34 considerabitur 118, 3 si om. 8 perf. haec necess. distrib. pot. 9 prope om. 13 si quid, vel adip. 15 tantum 17 nisi — necesse est 21 ¹om. 32 cibis, non om. 23 nolunt 26 aut om., ad honestam partem 119, 1 scriptum 4 et ut virtus 5 id om. 6 Et ita 12 oportebit in neccessitudine commoditatis, modo 25 esse om. 27 pecunias.

**H. Mužik.**